

EL PREU DE LA SEGURETAT I EL VALOR DELS DRETS DEL MENOR

THE PRICE OF SECURITY AND THE VALUE OF MINORS RIGHTS

El dia 24 d'abril entrava en funcionament la pàgina web de cooperació ciutadana per la lluita contra la violència urbana promoguda pel cos de Policia de Mossos d'Esquadra.

Durant la roda de premsa de presentació d'aquesta plataforma digital, el funcionament de la qual es basa en la cooperació de la ciutadania per tal d'identificar presumptes responsables d'actes vandàlics, el comissari portaveu, el Sr. Joan Miquel Capell, acompanyat pel director general de la Policia, Sr. Manuel Prat, i l'intendent, Sr. Eduard Sallent, va deixar ben clar que abans de publicar qualsevol fotografia tindrien en compte l'antropometria de la persona, a fi efecte de no publicar fotografies de menors. Va afegir, a més, que si finalment alguna de les fotografies corresponia a un menor, la Policia assumiria les responsabilitats que d'aquest fet se'n poguessin derivar. I aquesta responsabilitat deriva de la següent premissa: si la finalitat d'aquesta publicació és precisament la d'identificar subjectes, sobre els quals no es disposa cap tipus d'informació, basar-se exclusivament en un criteri antropològic és imprudent i arriscat.

Un risc a vulnerar els Drets del menor que ha estat valorat i assumit pel Departament d'Interior, a priori de posar en marxa aquest mecanisme. És per això que el conjunt d'aquestes actuacions és absolutament greu i censurable.

Quasi de manera immediata a l'entrada en funcionament de la pàgina web, els rumors sobre la presència de fotografies de menors d'edat no van tardar en aparèixer. Fonts fidedignes afirmaven el que hores més tard els grans mitjans de comunicació confirmarien. Dos dies més tard a l'entrada en funcionament de la susdita, el propi cos de policia confirmava la retirada d'una fotografia d'un menor que juntament amb el seu pare s'havia personat a una comissaria a denunciar que la seva fotografia s'havia fet pública. I és que, recordem, és a la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor on resta la prohibició de difondre fotografies de menors d'edat sense el seu consentiment. Però no només s'han vist vulnerades les disposicions contingudes en aquesta llei, sinó que també s'han vulnerat Dret Fonamentals. La publicació d'aquestes fotografies ha suposat la vulneració al dret a l'honor, a la intimitat i a la presumpció d'innocència.

Així doncs, el que es va anunciar en roda de premsa no va correspondre amb el que minuts més tard passaria. El punt problemàtic de tot aquest entramat és, doncs, la vulneració d'aquests Drets.

A aquest respecte, primer, la posada en escena d'aquestes pràctiques presumptament col·laboracionistes entre Estat i ciutadania, creant un aparent front comú de lluita contra la delinqüència de carrer, no deixa d'ésser una estratègia buida de qualsevol rellevància jurídica, ja que cap d'aquestes persones ha estat imputada en el si d'un procediment judicial, tot hi que les imatges, segons fonts oficials, es varen obtenir en el marc d'unes diligències d'investigació policial obertes en relació als actes vandàlics del 29-M i amb el coneixement i autorització del jutge competent i del Ministeri Fiscal. S'ha de tenir present, emperò, que qualsevol diligència s'ha de desenvolupar en el iterin del procediment judicial, en virtut del qual s'ha autoritzat aquesta pràctica. Aquesta

autorització ha de respectar els principis de proporcionalitat, idoneïtat i necessitat. Si el marc en que s'inclouen aquestes diligències no troba justificació seria possible la impugnació via recurs i inclús podria declarar-se la nul·litat de tot el procediment desenvolupat a partir d'aquesta prova.

Segon, es tracta d'una mesura desproporcionada entre el fi que es pretén aconseguir i els mitjans emprats, a més a més de ser una mesura alarmista, instrumentalitzadora, distorsionadora de la realitat i estigmatitzadora. Si bé, el significat de tots aquest adjectius s'ha de veure incrementat quan en el punt de mira hi ha menors, sobre els quals el deure de protecció és major.

Tercer, on es troba la justificació a la vulneració dels drets esmentats? El dret a l'honor, l'essència del qual es basa en la dignitat de les persones, garanteix el lliure desenvolupament de la personalitat del menor. La finalitat de la LO 1/1996 és la de reforçar la protecció d'aquest davant els atacs de terceres persones, per tant, aquest dret, juntament amb el dret a la intimitat, exigeixen una protecció major respecte d'altres. Per tant, a la vista de la normativa aplicable i dels Drets consagrats a la Constitució, l'actuació del cos de Policia, respecte a la publicació d'aquesta web, s'ha de qualificar d'il·legítima.

El dret a la presumpció d'innocència, per una altra part, també reconegut constitucionalment, constitueix la garantia màxima per l'imputat i representa un dels pilars fonamentals del procediment penal. La publicació d'una fotografia d'un menor, sobre la que es vol atribuir un delictes, pressuposa la vulneració d'aquest dret, doncs prejutja l'autoria d'uns fets sobre els que s'ha d'atribuir un autor i perquè la càrrega de la prova de la innocència del subjecte recau en mans del menor, contradient totalment l'essència d'aquest dret. Atemptar contra la presumpció d'innocència posa entredit l'efectivitat de la tutela judicial efectiva.

Finalment, ens hem de preguntar quins han estat els criteris policials per fer aquesta selecció d'imatges. Els criteris de selecció emprats no poden constituir cap mena de discriminació per raó d'opinió o qualsevol altre condició o circumstància de caràcter personal o social. Com ja s'ha dit, es tracta d'una mesura estigmatitzadora i en perjudici de tots aquells que han vist publicada la seva fotografia. En conclusió, aquesta presumpta eina d'investigació policial dista de poder quedar emmarcada dins de la legalitat i més encara quan en ella s'hi vulneren els Drets dels menors. El nivell de diligència i protecció d'aquests, que en aquest cas correspon a l'Administració, s'ha de veure incrementat a raó d'aquesta minoria d'edat, per tal de preservar el seu honor, la seva imatge, la seva integritat i la seva intimitat.

Una mesura policial encaminada a identificar possibles futurs imputats ha de preservar tots els drets inherents a aquells que no superen la majoria d'edat. Com ja s'ha assenyalat, el nivell d'exigència i de protecció és major, que si en el punt de mira hi ha un major d'edat.

Per tot això, la protecció dels Drets inherents al menor no pot quedar a l'arbitri de polítiques discriminatòries i atemptatòries contra els més bàsics drets fonamentals.

Montserrat Fernández
Universitat de Barcelona